

Nr 120.

Av herr **Jacobsson m. fl.**, *angående reformering av pantlånerörelsen.*

Pantlånerörelsen måste betraktas såsom en form av social hjälpverksamhet avseende att lindra nödlidande personers ekonomiska svårigheter genom försträckning av för stunden outhärliga penningmedel mot pantsättning av lösören. När pantlånerörelsen — såsom för närvarande i allmänhet är fallet — bedrivs av enskilda utan enligt vår åsikt fullt betryggande statlig eller kommunal kontroll förbiser företagaren mycket lätt de sociala synpunkterna och inriktar sig helt på att driva sin rörelse med största möjliga vinst. Häri ligger en stor fara. Icke minst med tanke på att en mycket stor del av pantlånekontorens klientel kommer från de mest nödställda samhällsskikten och på grund av ekonomiskt trångmål saknar förutsättning hävda eget intresse mot dessa kontor. Välsituerade medborgare äga många möjligheter att mot borgen få penningförsträckningar eller kredit på billiga villkor. Under sådana omständigheter måste det vara ett *oavvisligt* socialt krav, att även de ekonomiskt svagaste kategorierna garanteras lånemöjligheter på rimliga villkor. Vi våga tryggt påstå, att så för närvarande icke är fallet.

Så gälla exempelvis följande räntesatser för

Stockholms Pantaktiebolag:

12 % för föremål av guld och silver, juveler och obligationer;

18 % för fickur värda mer än 50 kr.;

24 % för fickur värda mindre än 50 kr., pianinon, pälsar, mattor, vars värde överstiger 100 kr., symaskiner och skrivmaskiner;

24 % plus $\frac{2}{10}$ av låneavgiften för alla övriga slag av föremål.

Stockholms enskilda varubelåning:

12 % för obligationer;

24 % för kontrollerat guld, silver och ur i guldboetter;

48 % för övriga lån intill 100 kr.;

36 % för övriga lån intill 200 kr.;

24 % för högre lån av ej skrymmande varor.

Vid låneavgiftens erläggande räknas varje påbörjad månad som hel.

Vid kort lånetid kommer härigenom ovanstående räntesatser att kunna icke endast fördubblas utan mångdubblas.

Mot detta kan invändas, att de stora lagerkostnaderna, ansvaret för panterna och risken att vid försäljning av förfallen pant icke få ett pris täckande lånebeloppet och förfallen ränta samt försäljningskostnader motivera de höga räntorna. Detta är emellertid ett rent affärsekonomiskt resonemang under fullständigt bortseende från alla sociala synpunkter, vilka dock enligt vår

mening måste vara de primära vid denna frågas bedömning, utan att vi därför bortse från vinstintresset. Socialt sett kan det icke försvaras, att de ekonomiskt sämst lottade medborgarna av omständigheterna tvingas betala en räntesats mångdubbelt högre än andra i bättre ekonomisk ställning, m. a. o. exploateras.

Det är emellertid icke endast räntan, som måste anses obillig. Differensen mellan panternas auktionsförsäljningsvärde och lånesumman är alltför stor. I november månad 1935 erbjöds å ett pantlånekontor i Stockholm för fullt ny ytterrock ett lån motsvarande 10 % av inköpspriset. En fortsatt undersökning vid Stockholms samtliga pantlånekontor visade en lånemöjlighet på mellan 10—20 % på inköpspriset. I intet fall var lånet högre än 20 %. För en guldring med ett ursprungligt inköpsvärde på 52 kr. och med ett nuvarande guldvärde på 25 à 26 kr. erbjöds mellan 15 och 19 kr., d. v. s. mellan 60 och 72 % på guldvärdet. En klocka av auktionsförrättare värderad till ett auktionsvärde av 15—18 kr. lämnade en lånemöjlighet på mellan 4 och 10 kr., alltså ungefär 26—55 % av auktionsvärdet. De stora variationerna i lånekontorens erbjudande verka även synnerligen orättvist, ty man har icke rätt att förutsätta, att den pantsättande hänvänder sig till ett större antal kontor, innan han bestämmer sig för var han skall pantsätta sitt lösöre.

Vid försäljning av förfallen pant blir därför vinsten högst betydande — även efter avdrag av lånebelopp, ränta och försäljningskostnader. Pantsättaren har visserligen under viss begränsad tid rätt bekomma skillnaden mellan försäljningsvärdet och pantlånarens rättmätiga fordran, men pantlånekontorens klientel saknar ofta förmåga att göra sin rätt gällande och därtill är ovan angivna tid alltför begränsad. Till den oskäligen räntan komma således för dessa ekonomiskt sämst ställda medborgarkategorier även i övrigt obilliga lånevillkor. Vid ett fasthållande av de sociala synpunkterna på pantlånerörelsen måste man konstatera, att denna rörelse för närvarande icke fyller de krav, man måste ställa på densamma.

En ekonomisk undersökning giver vid handen, att pantlånerörelsen måste betraktas som mycket lönande.

Stockholms pantaktiebolag, det största i vårt land i denna bransch med en omslutning 1932 på 6,3 milj. kr., har lämnat följande utdelning på aktiekapitalet: 1923—24: 9 %, 1925—26: 10 %, 1927—29: 11 %, 1930: 12 %, 1931—32: 14 %, 1933: 11 % samt gratisemission av aktier på 600 000 kr. på grund av försäljningsvinster å bolaget sedan lång tid tillbaka tillhöriga aktier (aktiekapitalet var före denna emission 900 000 kr.).

Aktiebolaget Pantbelåning, Stockholm, omslutning 1933 709 000, utdelade: 1923—31: 6,5 %, 1932: 10 %.

Aktiebolag för varubelåning, Stockholm, omslutning 1933 2 281 000 kr., utdelade: 1915—26: 10 %, 1927—31: 8 %, 1932: 6 %.

Pantlånerörelsen har tidigare behandlats av riksdagen utan att man, så-

som framgår av ovanstående, nått en betryggande kontroll eller lyckats tillräckligt beakta den sociala sidan av rörelsen. En avgörande reglering av verksamheten är emellertid nödvändig.

Med stöd av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning av med pantlånerörelsen sammanhängande spörsmål, med beaktande av de sociala synpunkter, som ovan anförts, samt att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 16 januari 1936.

C. Gösta Jacobsson.

Alf Meyerhöffer.

John Gustafsson
i Välsnäs.

